

عنا ب و کار بر ده ای آن در پزشکی

نویسندگان به ترتیب حروف الفباء:

۱. دکتر علی اکبر اسماعیلی - استادیار - روانپزشک
۲. دکتر محمد افشار - استاد - علوم تشریحی
۳. حسین بیدختی - مربی - کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی
۴. مهندس محسن پویان - مسئول گروه پژوهشی گیاهان دارویی جهاد دانشگاهی خراسان جنوبی
۵. دکتر راحه حسنی - دکتری زیست شناسی - سیستماتیک گیاهی
۶. دکتر غلامحسین حسینی - استادیار - ژنتیک بیومتریک
۷. دکتر محمد حسن پور فرد - دانشیار - فارماکولوژی
۸. دکتر محمد مهدی حسن راده طاهری - دانشیار - علوم تشریحی
۹. محمد رضا دوست آبادی - مربی - علوم تشریحی
۱۰. دکتر محمد رضا عابدینی - دانشیار - سلولی ملکولی
۱۱. دکتر غلامرضا عنانی - دانشیار - آناتومی فیزیولوژی
۱۲. دکتر فاطمه فروزانفر - دستیار تخصصی - فارماکولوژی
۱۳. دکتر طوبی کاظمی - استاد - قلب و عروق
۱۴. دکتر مهدی کرمان - دانشیار - انگل شناسی
۱۵. دکتر زهرا کیانی - استادیار - فارماکولوژی
۱۶. دکتر زویا طاهر گورابی - استادیار - فیزیولوژی
۱۷. دکتر محمد ملکانه - دانشیار - بیوشیمی بالینی
۱۸. دکتر میترا مودی - استادیار - آموزش بهداشت و ارتقاء سلامت
۱۹. دکتر کبری ناصری - استادیار - فارماکولوژی
۲۰. دکتر محسن ناصری - استادیار - پزشکی ملکولی
۲۱. دکتر مینا همتی - دانشیار - بیوشیمی بالینی
۲۲. دکتر ریحانه هوشیار - استادیار - بیوشیمی بالینی

عناّب و کاربردهای آن در پزشکی

محمد حسن پور فرد، محسن پویان

سرشناس: حسن پور فرد، محمد، ۱۳۴۰-

عنوان و نام پیدآور: عناّب و کاربردهای آن در پزشکی / محمد حسن پور فرد، محسن پویان؛ [آیه سفارش] دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، معاونت تحقیقات و فناوری، مرکز تحقیقات زرشک و عناّب.

مشخصات نشر: تهران: فکر بکر، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهر: ۳۲۰ ص. مصور (رنگی).

فروست: دانشگاه علوم پزشکی خدمات بهداشتی درمانی بیرجند؛ ۸۷.

شابک: ۸-۸۵-۳۹۶-۹۷۸-۶۰۰-۴۴۴۷۷۸۴

وضعیت فهرست نویسی: فیا

شناسه افزوده: پویان، محسن، ۱۳۳۱

شناسه افزوده: دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، معاونت تحقیقات و فناوری، مرکز تحقیقات زرشک و عناّب

شناسه افزوده: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بیرجند

رده بندی کنگره: ۱۳۹۵ ح ۹ع / QK۴۹۵

رده بندی دیویی: ۵۸۳/۸۶

شماره کتابشناسی ملی: ۴۴۴۷۷۸۴

خرید اینترنتی این اثر در سایت www.fekrebekr.ir

ناشر: فکر بکر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

چاپ اول: بهار ۱۳۹۵

ویراستاران: دکتر محمد مهدی حسن زاده طاهری، مهندس محسن پویان

امور فنی: انتشارات فکر بکر

صفحه آرایی: فائزه دستگردی

طراح جلد: نفیسه شکرانی

لیتوگرافی و چاپ: واصف

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

شابک: ۸-۸۵-۳۹۶-۷۳۹۶-۶۰۰-۹۷۸

فهرست مطالب

بخش اول: گیاه شناسی و زراعت عنب

فصل اول: کلیاتی درباره گیاه شناسی درخت عنب	۱۷
پیشینه تاریخی	۱۹
گیاه شناسی عنب	۲۰
معرفی اکوتیپ های محلی عنب براساس شکل ظاهری میوه	۲۲
مشخصات فیزیکی اکوتیپ های عنب خراسان جنوبی	۲۴
طبقه بندی عنب ها براساس ۳ گروه	۲۵
تقسیم بندی عنب ها براساس ۶ گروه	۲۵
مشخصات فنوتیپی اکوتیپ های عنب خراسان جنوبی	۲۷
ویژگیهای اکولوژیک عنب	۳۵
منابع	۳۷
فصل دوم: ژنتیک و اصلاح درخت عنب	۳۹
۱- اصلاح عنب	۴۱
۱-۱ اهداف اصلاحی	۴۲
۱-۲ محدودیت ها و تنگنا های اصلاح عنب	۴۲
۱-۳ روش های اصلاح عنب	۴۳
۲- روش های بیوتکنولوژیکی عنب	۴۹
۲-۱ کشت بافت	۴۹
۲-۲ مهندسی ژنتیک	۵۰
۲-۳ نشانگر های مولکولی	۵۱
۲-۴ نجات جنین	۵۱
۲-۵ غربال آزمایشگاهی	۵۲

۵۲	۲-۶ استراتژی اصلاحی فعلی
۵۳	۳- منابع ژنتیکی عناب
۵۳	۳-۱ خزانه ژنی Ziziphus
۵۳	۳-۲ تعداد کروموزوم ها
۵۵	۳-۳ هیبریداسیون
۵۵	۳-۴ ارقام
۵۶	۳-۵ خصوصیات و تنوع مورفولوژیکی
۵۶	۳-۶ تنوع تولید مثلی
۵۹	۳-۷ عملکرد
۵۹	۳-۸ شیرت شیمیائی
۶۰	۳-۹ تنوع ژنتیکی
۶۲	۳-۱۰ جمع آوری نمونه ها
۶۵	منابع
۷۱	فصل سوم: ارزیابی بیولوژیک و فعالیت های پس از برداشت
۷۳	الف- ارزیابی بیولوژیک و شیمیایی میوه
۷۴	یافته های آنالیز شیمیایی عناب ها از منابع مختلف
۷۵	خواص آنتی اکسیدانی عناب
۷۶	ب- بررسی ویژگی های ۳۸ مارکر میکروستلایت در عناب های
۷۹	ج- بررسی فعالیت های پس از برداشت برای حفظ کیفیت عناب
۷۹	۱- تعیین بروز پوسیدگی و شاخص قرمزی
۸۰	۲- تعیین کاهش وزن و سفتی
۸۰	۳- تعیین مواد جامد محلول و اسیدیته قابل اندازه گیری
۸۰	۴- تعیین ویتامین C، پلی فنل کل، و فلاوونوئید کل
۸۱	۵- تعیین فعالیت آنتی اکسیدانی
۸۳	منابع

بخش دوم: ترکیبات شیمیایی عنب و کاربرد آن در طب سنتی

فصل چهارم: عنب در طب گیاهی و سنتی ایران.....	۸۷
اشکال مصارف سنتی عنب	۹۲
اهمیت غذایی عنب	۹۳
ترکیبات و عناصر موجود در ۱۰۰ گرم ماده خشک برگ و میوه عنب	۹۴
کاربردهای دارویی و درمانی عنب	۹۴
منابع	۹۸
فصل پنجم: ترکیبات شیمیایی و مواد مؤثره عنب	۹۹
ترکیبات آلکالوئیدی	۱۰۴
۱- گروه پیرین و پیپیدین	۱۰۴
۲- گروه تروپان	۱۰۴
۳- گروه پیرولیزیدین	۱۰۵
۴- گروه ایزوکینولین	۱۰۵
۵- گروه ایندول ها	۱۰۵
۶- گروه پورین	۱۰۶
۷- گروه آلکالوئیدهای آمینی	۱۰۶
۸- گروه آلکالوئیدهای استروئیدال	۱۰۶
۹- گروه لگنین	۱۰۷
۱۰- سایر آلکالوئیدها	۱۰۷
ترکیب های فنولی	۱۰۷
۱- ترکیبات فنولی ساده	۱۰۸
۱-۱- کومارین ها	۱۰۸
۱-۲- سالیسیلات و اسید سالیسیلیک	۱۰۹
۱-۳- فنیل پروپانوئیدها	۱۱۰
۱-۴- لیگنین ها	۱۱۰
۱-۵- استیل بن ها	۱۱۱

۱۱۱	۲- پلی فنول ها، تانن ها و فلاونوئیدها
۱۱۴	۲-۱- آنتو سیانین ها
۱۱۴	۲-۲- ایزوفلاونوئیدها
۱۱۴	۲-۳- تانن ها
۱۱۴	تانن های موجود در گیاهان
۱۱۵	تری ترپنوئیدها
۱۱۵	استرول ها (فیتو استرول ها)
۱۱۹	مواد مغذی عنب
۱۲۱	مواد فعال بیولوژیک
۱۳۲	منابع

بخش سوم: نتایج به مقالات و پژوهش های علمی جدید در مورد تأثیرهای پزشکی عنب

۱۳۹	فصل ششم: اثرات علمی و - روقی عنب
۱۴۱	مقدمه
۱۴۲	پدیده آترواسکلروز
۱۴۳	الف) عنب و آترواسکلروز
۱۴۳	دیس لیپیدمی (اختلالات لیپیدی)
۱۴۵	شیوع دیس لیپیدمی
۱۴۶	ب) اثرات عنب بر چربی های سرم
۱۴۷	منابع
۱۵۱	فصل هفتم: اثرات عنب بر سیستم عصبی مرکزی
۱۵۳	خلاصه
۱۵۳	مقدمه
۱۵۳	اثرات ضد تشنج
۱۵۵	اثرات خواب آوری
۱۵۵	اثرات آرام بخشی و ضد اضطراب

۱۵۶.....	اثرات حفاظت سلولی
۱۵۶.....	اثرات ضد دردی
۱۵۶.....	تعریف درد
۱۵۷.....	واسطه های محیطی درد
۱۵۷.....	گیرنده های درد
۱۵۸.....	اثرات ضد دردی عنب
۱۵۹.....	بهبود حافظه و یادگیری
۱۶۵.....	منابع
۱۷۱.....	فصل هشتم اثرات ضدسرطانی عنب
۱۷۳.....	خلاصه
۱۷۳.....	مقدمه
۱۷۷.....	فعالیت ضدسرطانی عنب
۱۸۷.....	نتیجه گیری
۱۸۷.....	منابع
۱۹۷.....	فصل نهم: اثرات عنب بر سیستم ایمنی التهاب و آلرژی
۱۹۹.....	عنب و سیستم ایمنی (التهاب و آلرژی)
۱۹۹.....	فرایند التهاب
۲۰۲.....	اثرات ضد التهابی میوه عنب
۲۰۸.....	منابع
۲۱۱.....	فصل دهم: اثرات پوستی عنب
۲۱۳.....	پوست
۲۱۴.....	زخم (Wound)
۲۱۴.....	انواع زخم ها
۲۱۵.....	ترمیم
۲۱۶.....	فاز التهاب و هموستاتیک
۲۱۶.....	فاز مهاجرت

۲۱۷		فاز تکثیر
۲۱۷		فاز بلوغ و بازسازی
۲۱۸		عنباب
۲۱۹		اثرات عنباب در روند ترمیم زخم
۲۱۹		فاز هموستاتیک و التهاب
۲۲۳		فاز مهاجرت
۲۲۵		فازهای تکثیر و بازسازی
۲۲۷		منابع
۲۳۱		فصل یازدهم: اثرات کبدی عنباب و مصرف آن در یرقان
۲۳۳		اثرات محافظت کننده کبدی عنباب بر روی کبد و مصرف آن در یرقان نوزادی
۲۳۷		منابع
۲۳۹		فصل دوازدهم: عنباب و دستگاه گوارش
۲۴۱		عنباب و دستگاه گوارش
۲۴۱		عنباب و حس چشایی
۲۴۳		عنباب و اعمال روده
۲۴۷		عنباب و بیوست
۲۴۸		منابع
۲۵۱		فصل سیزدهم: اثرات ضدقارچی و ضدانگلی عنباب
۲۵۳		الف) اثرات ضد انگلی گونه های جنس <i>Ziziphus</i>
۲۵۶		ب) اثرات ضد قارچی گیاه عنباب
۲۶۰		منابع
۲۶۳		فصل چهاردهم: اثرات ضدبارداری عنباب
۲۶۷		منابع

فصل پانزدهم: اثرات عنب بر جلوگیری از بروز ناهنجاری های جنینی ..	۲۶۹
اهمیت مطالعات جنین شناسی	۲۷۱
تراتولوژی چیست و عوامل ترا توژن کدامند؟	۲۷۱
نقش عنب در جلوگیری از بروز ناهنجاری های جنینی	۲۷۶
منابع	۲۷۹

فصل شانزدهم: گزیده ای از اثرات مختلف عنب	۲۸۱
منابع	۲۸۹

بخش چهارم: اهمیت اقتصادی و استاندارد عنب

فصل هفدهم: اهمیت اقتصادی و استاندارد عنب	۲۹۵
استاندارد عنب	۳۰۴
استاندارد شماره ۳۷۵۰، عنب رو برگ ها و روش های آزمون	۳۰۴
طبقه بندی عنب	۳۰۵
درجه بندی عنب	۳۰۶
روش درجه بندی	۳۰۶
بسته بندی	۳۰۷
نشانه گذاری	۳۰۷
نمونه برداری	۳۰۸
روش های آزمون عنب	۳۰۸
استاندارد شماره ۵۴۳۰، آیین کار خشک کردن عنب	۳۰۸
برداشت عنب	۳۱۰
خشک کردن	۳۱۱
شرایط نگهداری	۳۱۲
کنترل نهایی	۳۱۳
منابع	۳۱۴

ن والقلم و ما یسطرون (قسم به قلم و آنچه می نویسد) "قرآن کریم، سوره قلم"

بنام خداوند لوح و قلم

خدائی که داننده رازهاست

نخستین سرآغاز آغازهاست

خداوند بزرگ را بر آن شاکریم که توفیقی عنایت فرمود بر اینکه جمعی از همکاران محترم و فرهیختگان دانشگاهی توانستند با سعی و تلاش وافر کتابی کامل و جامع درخصوص میوه عناب که یکی از محصولات استراتژیک خراسان جنوبی است به زیور طبع پیارینند.

لازم به یادآوری است که سالانه در حدود ۹۷٪ میوه عناب کشور (۴ تا ۵ هزار تن) از مزارع و باغهای این استان تولید می شود و از آنجائی که یکی از میوه های بسیار سودمند هم در طب گیاهی و سنتی و هم در طب مدرن معرفی گردیده است، نیاز به تدوین این چنین کتابی ضروری می نمود تا بتوانیم این میوه را در سطح ملی و حتی بین المللی معرفی نمائیم و رشد اقتصادی بیشتر آنرا فراهم نمائیم.

در بخشی از این کتاب به طور دقیق به معرفی زراعت آن اعم از کاشت، داشت و برداشت انواع اکوتیپ ها و تجزیه شیمیایی آن پرداخته شده است که می تواند برای محققینی که در زمینه زراعت آن تفحص می نمایند و همچنین کشاورزان عزیز مفید باشد. در بخش دیگر کتاب به مصارف پزشکی قسمت های مختلف این گیاه برای درمان درماتوزها و بیماری های عفونی از جمله دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، پرداخته شده است و می تواند مورد استفاده پزشکان طب سنتی و جدید قرار بگیرد. و بالاخره در بخش پایانی کتاب اهمات اقتصادی آن مورد بررسی قرار گرفته است. بمصادق حدیث شریف "من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق" بعنوان مسئول پژوهش دانشگاه علوم پزشکی بیرجند بر خود فرض می دانم که از تمامی دست انداران تدوین این کتاب ارزشمند بالخصوص جناب آقای دکتر حسن پور و جناب آقای مهندس بریان و سایر اعضای محترم هیئت مؤلفان، مراکز تحقیقاتی همکار، ویراستاران و همچنین ناشر محترم سدید تشکر نمایم.

امید آنکه توفیقات بیشتری برای مؤلفین محترم فراهم آید تا بتوانند همگام با یافته های جدیدی که به مرور زمان در مراکز تحقیقاتی در سراسر دنیا درخصوص این میوه ارزشمند فراهم می آید، در ویراست های آتی سطح علمی آنرا غنای بیشتری ببخشند و بالاخره مطالب کتاب برای خوانندگان محترم مفید بوده و توانسته باشیم ضمن جلب رضایت آنها گامی هرچند کوچک در اعتلای سطح سلامت آنها برداریم.

تابستان ۱۳۹۵

دکتر اصغر زربان

معاون تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی بیرجند

بنام خداوند جان و خرد کزین برتر اندیشه بر نگذرد

اکنون که با توفیقات الهی امکان چاپ کتاب عناب و کاربردهای آن در پزشکی فراهم گردید بر خود لازم می دانم مطالبی هرچند کوتاه در باب این کتاب و تشکر از همکاران محترمی که در تدوین آن نهایت تلاش را معمول داشته اند، بیان نمایم. درخت عناب (*Ziziphus jujuba* Mill) یکی از گیاهان بومی و استراتژیک خراسان جنوبی می باشد و قسمت های مختلف آن شامل میوه، برگ و ریشه از زمان های دور مورد استفاده انسان بوده است. این درخت علاوه بر پراکندگی در دیگر مناطق دنیا و ایران، در استان خراسان جنوبی بصورت باغات یکدست و انبوه مشاهده می شود. جهت افزایش دادن دانش و آگاهی راجع به این محصول، مرکز زرشک و عناب دانشگاه علوم پزشکی سمسیم به تهیه کتابی در این خصوص گرفت.

کتاب حاضر شامل چهار بخش و هفده فصل می باشد که سعی شده است به موارد مختلف درخت و میوه عناب از قبیل، تاریخچه و گیاهشناسی، ژنتیک و اصلاح درخت، ارزیابی بیولوژیک، مصارف آن در طب گیاهی و سنتی ایران، ترکیبات شیمیایی و مواد موثره، کاربردهای پزشکی در یافته های جدید علمی، اهمیت اقتصادی و استاندارد سازی به بحث پرداخته شود. بر خود لازم می دانم از پشتیبانی و راهنمایی های ارزنده جناب آقای دکتر اصغر زربان که از بدو نگارش تا انتهای کتاب معمول داشته اند، سپاس بپردازم. نگارش این کتاب حاصل تلاش اعضای محترم هیئت علمی سایر دانشگاه ها و دانشگاه های پزشکی بیرجند می باشد که از زحمات این مولفان کمال تشکر و سپاسگزاری را دارم. همچنین از همکاران محترمی که در مرکز زرشک و عناب فعالیت داشته اند قدردانی و تشکر می نمایم.

از آقای حسین بیدختی دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش شناسی که زحمت جمع آوری مقالات منتشر شده مربوط به عناب را کشیده اند، کمال امتنان و تشکر را دارم.

از کارشناسان محترم مرکز زرشک و عناب، سرکار خانم مرضیه آخوندی که علاوه بر هماهنگی های لازم، زحمت تایپ بیشتر این کتاب را بعمل آورده اند و سرکار خانم معصومه ولوی که در تشکیل جلسات مرکز زرشک و عناب همکاری های لازم را معطوف داشته اند، نیز تقدیر و تشکر می نمایم. بدیهی است هر کاری خالی از اشکال نیست، نظرات و پیشنهادات اصلاحی شما، باعث خشنودی و راه گشای ما در تألیفات بعدی خواهد بود.

mhasanpour61@yahoo.com

mohsen_pouyan@yahoo.com

محمد - حسن پور فرد - تابستان ۱۳۹۵